

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Salusanden SE0710178

Foto: Per Sander

Namn:	Salusanden
Sitecode:	SE0710178
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	1,37 hektar
Skyddsform:	Oskyddat
Kommun:	Örnsköldsvik
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	704358/167261
Karta:	19J 8E
Ägarförhållanden:	Privat
Uppdaterad:	2018-06-04

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000.....	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp och art enligt Art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området som ej är med i Art- och habitatdirektivet	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR.....	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet.....	5
5.3 För ingående art enligt Art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOT MOT NATURA 2000 OMRÅDET	6
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	6
7.1 Områdesskydd.....	6
7.2 Skötselåtgärder.....	6
8. BEVARANDESTATUS	7
9. UPPFÖLJNING	7
10. REFERENSER	7
11. KARTOR	9

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp och art enligt Art- och habitatdirektivet

Salusanden är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns en naturtyp (tabell 1) och en art (tabell 2) som ingår i direktivet. Främsta motivet för utpekande av området är förekomsten av bottnisk malört.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
1640	Sandstränder med flerårig vegetation i Östersjön	1,37	100

Tabell 2. Ingående art enligt Art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Art</i>
1945	Bottnisk malört (<i>Artemisia campestris</i> ssp. <i>bottnica</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Inom Natura 2000-området Salusanden finns en av länets få växtlokaler med bottnisk malört. Arten är endemisk för Bottenviken och Bottenhavet. Salusanden utgör därför ett värdefullt område där bottnisk malört växer. Det främsta bevarandesyftet med Natura 2000-området är att bevara och upprätthålla sandstrandsmiljön vilken är viktig för ett flertal arter. Mer specifikt är livsmiljön för malörten viktig att upprätthålla, vilken utgörs av en sandstrandsmiljö utan ett sammanhängande växttäckte med konkurrerande arter.

Området är idag oskyddat, i dagsläget är det inte aktuellt med permanent skydd. Vid behov kan en del aktiva skötselåtgärder utföras för att gynna bottnisk malört genom att förhindra igenväxning av miljön. I tabell 3 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyp och art i Art- och habitatdirektivet

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
1640, Sandstränder med flerårig vegetation i Östersjön	<ul style="list-style-type: none"> • Området ska ha en maximal täckningsgrad av 5 % för träd- och 25 % för buskskiktet. • Rik insektsfauna. • Naturlig artsammansättning. • Typiska arter, såsom t.ex. saltarv (<i>Honkenya peploides</i>) och strandvial (<i>Lathyrus japonicus</i>), ska ha ej minskande populationer.
1945, Bottnisk malört (<i>Artemisia campestris</i> ssp. <i>bottnica</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Artens livsmiljö bibehålls eller ökar. • Populationens storlek bibehålls eller ökar. Antalet individer ska ej understiga 250 blommande individer. • Populationen ska ha regelbunden blomning och frösättning.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Salusanden är en kilometerlång sandstrand med finsand som stundtals bildar lättrorliga dyner. Högre upp har dynerna stabiliserats. I området finns en av Västernorrlands fyra växtlokaler med den ovanliga bottnisk malört (*Artemisia campestris* ssp. *bottnica*). 2013 fanns här 1483 individer av bottnisk malört. Vid en inventering 2011 fanns 525 blommande av då totalt 1261 individer. Bottnisk malört påträffas också på stranden i söder i direkt anslutning om natura 2000 området.

4.2 Intressanta arter i området som ej är med i Art- och habitatdirektivet

I området finner man även ärtryffel (*Pisolithus arhizus*) och saltarv (*Honkenya peploides*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Salusanden är ett populärt havsbad. Naturen i området är känslig för slitage, och en alltför hård exploatering kan leda till ogynnsamma förhållanden för den utpekade naturtypen och arten.

5.2 För ingående naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet

1640, Sandstränder med perenn vegetation i Östersjön definieras som sandstränder av boreal typ vid svagt sluttande kustlinjer formade av havets vågrörelser, med perenn vegetation. Flera av arterna är sandbindare. Ofta förekommer driftbankar med tång eller annat av kusten uppkastat material. Naturtypen är i regel inte påverkad av slätter eller betesdrift. Insektfaunan är särpräglad. Denna naturtyp är relativt ovanlig och dessutom känslig för slitage från rörligt friluftsliv. På bredare sandstränder är vegetationen ofta zonerad, medan zonereringen på smala sandstränder är ofullständig eller saknas. Sandsträndernas vegetation är beroende av viss tillförsel av material som tillförs av vågorna, men i och med eutrofieringen av haven blir mängden sådant material i stället ett hot mot biotopen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God vattenkvalitet.
- Ingen övergödning.
- Ingen förekomst av onormala mängder tång och alger.
- Intakt markvegetation.
- Måttligt slitage från rörligt friluftsliv.

5.3 För ingående art enligt Art- och habitatdirektivet

1945, Bottnisk malört (*Artemisia campestris* ssp. *bottnica*) är en av flera underarter av fältmalört (*Artemisia campestris*). Underarten är endemisk för Sverige och Finland med en mycket begränsad utbredning på den finska sidan av Bottniska viken. Bottnisk malört växer främst på sandiga stränder och strandängar, men viss sekundär spridning har skett till sandiga kulturmiljöer och ruderatmarker. Den förekommer huvudsakligen i zonen mellan där sanddyner nybildas genom landhöjningen och där dessa stabiliseras av mer täckande vegetation. Arten är närmast ansedd som saltskyende, vilket kan vara förklaringen till att den endast är någorlunda frekvent längst in i Bottenviken. Bottnisk malört gynnas av den kustnära störningen av vind mm. som håller sanddyner fria från sammanhängande växttäcke. Arten sprider sig vegetativt och kan bilda mattor. Blommorna är vindpollinerade och fröna sprids med både vind och vatten. En rimlig uppskattning av spridningsavstånd är 100–1000 m. Bottnisk malört är fridlyst i Sverige.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God vattenkvalitet. Ingen övergödning.
- Ingen förekomst av onormala mängder tång och alger.
- Intakt markvegetation.
- Måttligt slitage från rörligt friluftsliv.

6. Hot mot Natura 2000 området

Salusanden saknar formellt områdesskydd, men Natura 2000-regelverket medför att verksamheter i eller i nära anslutning till området kan kräva tillstånd från Länsstyrelsen enligt miljöbalken 7 kap 28–29 §§. I Örnsköldsviks kommuns områdesbestämmelser för Salusands havsbad står också att naturmiljön i området ska bevaras orörd. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-områdets naturtyper och arter negativt visas i tabell 4.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär, t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar, kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyp och art negativt

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Hot</i>
1640, Sandstränder med perenn vegetation i Östersjön	<ul style="list-style-type: none"> • Oljeutsläpp. • Erosion som gör att naturtypen lokalt minskar. • Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet. • Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande tång och alger. I äldre tider förekom tångtäkt och därigenom hölls strandområdena fria från större tångvallar/driftvallar. Övergödning av Östersjön orsakar dessutom ökade förekomster av fintrådiga alger som spolas upp på stranden. • Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. • Sandtäkt.
1945, Bottnisk malört (<i>Artemisia campestris ssp. botnica</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Hård exploatering av stranden för badturism. • Anläggningsarbeten och exploatering av strandnära miljöer. • Igenväxning av miljön som missgynnar bottnisk malört.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Salusanden saknar formellt områdesskydd förutom det skydd nätverket Natura 2000 innebär genom krav om tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka området (enligt 7 kap 28 a § miljöbalken). Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

I Örnsköldsviks kommuns områdesbestämmelser för Salusands havsbad står också att naturmiljön i området ska bevaras orörd.

7.2 Skötselåtgärder

Området ska i huvudsak lämnas för fri utveckling där naturliga processer får råda. Vid behov kan en del åtgärder utföras för att gynna bottnisk malört och förhindra igenväxning av miljön. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 5.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Borttagande av främmande arter, som vresros	Vid behov	2
Rotryckning av tallplantor	Vid behov	2
Röjning av buskar och sly	Vid behov	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är i stort sett god, så länge området inte utnyttjas och exploateras för hårt av badturismen.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom Salusanden bör bottnisk malört tas hänsyn till i uppföljningen. Uppföljningen sker enligt följande:

1945, Bottnisk malört (*Artemisia campestris bottnica*)

- Uppföljning av förekomst görs minst vart 3:e år. Vid besöken ska antalet individer räknas, uppdelat på blommande och icke-blommande skott. Vid besöket görs också en avgränsning och uppskattning av växtplatsernas yta.
- En uppföljning av eventuella restaureringsåtgärder ska göras vid varje besök i området.
- En för tät vegetation kan ha negativa effekter på bottnisk malört, följ därför risvegetationens utbredning på växtplatserna. Exempelvis med fotopunkt eller markeringskäpp vid den tätare vegetationens front.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Ericsson, S. 1994. Bottenviksmalört *Artemisia campestris* ssp. *bottnica* funnen i Ångermanland. *Natur i Norr* 13: 69–72.

Erlandsson, S. 1940. *Artemisia borealis* Pall. var. *bottnica* (Kindb.) Lindb. fil. Dess systematiska ställning och förekomst i Fennoskandia. *Bot. Not.* 93: 144–156.

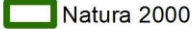
Uotila, P. 1997. Perämerenmaruna. I. Rytteri, T. & Kettunen, T. (red.) *Uhanalaiset kasvimme*. Helsingfors.

Örnsköldsviks kommun 2000. Örnsköldsviks naturguide.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturnaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

 Natura 2000
 Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan